

sibile cum perfectioribus bonis, et consiliis, et esse illis formaliter oppositum, aut illorum impeditivum. Ea enim quæ sunt impossibilia cum perfectioribus bonis non impediunt, quin fiat transitus ab illis ad perfectiora bona, unde (ut diximus) possunt esse materia voti. Ex dictis colligitur non omnem actum virtutis esse materiam voti, sed illud dumtaxat, qui non est impeditivus perfectioris boni.

IX. Secundo, principaliter arguitur pro domino Cajetano contra quartam conclusionem: Matrimonium ratum non consummatum non ponit obicem religionis ingressui; ergo saltem erit licitum votum de contrahendo sine consummatione. Secundo, ex primo Corinth. vii: *Qui matrimonio jungit virginem suam, benefacit*: sed votum de re bona est validum, ergo. Tertio: Quamvis vovere absolute matrimonium sit discedere a statu continentia, et sub hac consideratione sit minus bonum, respectu tamen alicujus personæ se non potentis continere majus bonum erit nubere, secundum consilium citatum D. Pauli, quod si non se continent nubant, ergo.

X. Nihilominus ad primum respondetur negando consequentiam: qui enim simpliciter vovet contrahere matrimonium, ex natura rei obligat se ad illud consummandum, alias enim fallax esset hujusmodi matrimonium; quare dum absolute emittitur votum, est illicitum, quia ex natura sua est impeditivum majoris boni. Ad secundum patet ex dictis. Non enim sufficit, quod votum sit de re bona, sed requiritur ulterius, quod non sit impeditiva majoris boni. Ad tertium respondetur, quod quamvis respectu non valentis se continere sit consilium, et melius nubere quam uri, tamen respectu ipsius est impeditivum ma-

joris boni, et consequenter ad dicta non obligat.

XI. Dubitabis circa solutionem. Primum D. Thomæ, utrum in baptismo fiat votum. Conclusio: In baptismo nullum fit votum. Hæc conclusio est communis, quam tenet etiam hic Cajetanus. Et probatur: In baptismo nullum fit votum implicitum, vel explicitum, ergo: non explicitum, quia verba quæ dicuntur a baptizato, sunt credo, volo, abrenuntio, sed verba ista non dicunt promissionem explicitam, ut de se patet, ergo. Quod non fiat implicitum probatur: Votum implicitum fit, vel conjunctum cum aliqua consuetudine, vel statuto, vel cum altera re, quæ fit, ut patet in suscipiente sacros ordines, qui saltem implicite vovet castitatem, ex eo quod votum castitatis ex statuto Ecclesiæ conjunctum est cum susceptione ordinis sacri: sed cum baptismo non est conjunctum votum ex statuto Ecclesiæ, ut patet ex toto jure; ergo neque implicitum, neque explicitum votum fit in baptismo. Confirmatur, quia nullus fidelis censet cum peccat, se peccare duplex peccatum, alterum contra religionem ratione voti facti in baptismo, et alterum circa materiam illius peccati; ergo non fit tale votum: utrum autem gravius peccet in eodem peccato baptizatus, quam non baptizatus, disputatio est alterius loci.

XII. Arguitur primo pro parte affirmativa, ex D. Thomæ ibidem dicente, quod sub voto baptizatorum cadit abrenuntiare pompis diaboli, et fidem servare Christi, et subdit rationem, quia voluntarie fit. Confirmatur ex D. Hieronymo Amos vi, circa finem, et D. Ambrosio lib. i de sacramentis, cap. ii, et D. Augustino qui refertur de consecratione, dist. iv, canone Præterea, in quo dicitur: « Neophytos in baptismo spon-

dere, et promittere; » sed in hoc diximus supra consistere essentiam voti; ergo. Item arguitur auctoritate magistri sententiarum in iv, dist. xxxviii, idem affirmantis: ergo in baptismo fit votum.

XIII. Nihilominus respondetur. Ad primum D. Thomæ solummodo vellemus, quod ibi admissio antecedenti, scilicet, in baptismo fit votum, (quod revera non fit, ut diximus) solum id sequeretur, quod de necessariis ad salutem potest fieri votum, quatenus sunt voluntaria, non tamen vult, quod antecedens sit verum. Ad secundum respondetur, quod propositum firmum novæ vitæ solet dici votum a sanctis, ut supra vidimus, et tale est illud, quod debet fieri a baptizatis in baptismo. Sic potest explicari magister vel dici, quod tenuerit illam sententiam. Circa solutionem ad secundum poterat disputari de voto Jephthæ, an scilicet occiderit filiam, vel an fuerit validum tale votum. Sed de hoc videantur expositores sacræ Scripturæ Judæ xi, et expositores D. Thomæ in hoc articulo.

ARTICULUS VIII.

Utrum votum de re levi, verbi gratia de recitanda oratione dominica, obliget sub mortali?

I. Dubium istud movetur circa articulum tertium D. Thomæ, in quo inquisivit, an votum semper obliget ad sui observantiam. Et respondit conclusione affirmativa, ut diximus supra, quæ conclusio est certa secundum fidem, quam multis testimoniis sanctorum, et sacræ Scripturæ probat Gratianus in decretis, xxvii dist. et D. Thomas in argumento Sed contra. Insuper patet ex illo Psalmo lxxv: *Vovete, et reddite*

Domino Deo vestro. Et nota, quod observatio voti pertinet ad primum decalogi præceptum de cultu Dei; est enim actus religionis, ut supra diximus. Insuper conclusio D. Thomæ probatur: Major est obligatio religionis erga Deum, quam justitiæ erga proximum; sed ea, quæ homo debet proximo ex justitia tenetur reddere; ergo a fortiori tenetur reddere ea, quæ per votum debet Deo. Ex quo colligitur, quod obligatio voti ex genere suo est sub mortali.

II. Sic arguas contra hoc: Ex ratione D. Thomæ in corpore articuli, ubi affirmat obligationem voti pertinere ad fidelitatem, quam Deo servare tenemur; sed fidelitas solum obligat sub veniali, sicut veracitas, ad quam ipsa reducitur secundum D. Thomam infra quæst. cix. De quo videndus est Cajetanus quæst. ciii, art. ii, dub. iv, ergo non obligat sub mortali. Respondetur, quod illa, quæ promittuntur Deo, consecrantur cultui divino ex vi promissionis, et ita fidelitas circa impletionem talis promissionis pertinet jam ad virtutem religionis, quæ obligat sub mortali, et sic non manet præcise intra limites fidelitatis. Quod ergo D. Thomas docet loco citato est, quod fidelitas, et veracitas, quando secundum se considerantur, non extractæ ad alias virtutes, solum obligant sub veniali.

III. Ut id quod quæritur intelligatur, supponendum est, quod illa levis materia potest dupliciter cadere sub voto. Primo, sicut pars alterius materiæ majoris promissæ, ut duo, vel tria Ave Maria ingrediuntur, quando quis promittit rosarium, sicut pars materiæ promissæ. In quo casu certum esse debet solum esse peccatum veniale, non recitare illa, quia non recitando illa irrogatur minima irreverentia. Secundo modo potest materia levis cadere

sub-voto tamquam totale objectum voti, ut si quis voveat se facturum quotidie commemorationem alicujus sancti, in quo casu dubitatur utrum omittere illam uno, vel altero die sit peccatum mortale.

IV. Pro hujus explicatione notandum est, quod hæc levis materia voti, vel ordinatur immediate ad cultum Dei, ita præcise, ut neque etiam secundario respiciat aliquam proximi utilitatem, ut constat in exemplo allato de voto recitandi unum Ave Maria: vel potest talis materia levis promissa ordinari ex vi voti in cultum Dei immediate, taliter tamen quod mediate, et secundario ordinetur in proximi utilitatem, ut si quis promittat se datum pauperi unum denarium in elemosynam.

V. Sit prima conclusio: Votum circa materiam levem primi generis solum obligat sub veniali. Hanc conclusionem tenent communiter doctores contra auctores infra citandos. De qua videatur Soto lib. vii de justitia et jure, quæst. ii, art. i. Et probatur: Si talis levis materia esset pars alterius materiæ majoris, solum esset peccatum veniale illam omittere, ut ipse Cajetanus concedit; ergo etiamsi sit materia totalis, tantum erit veniale. Probo consequentiam: In primo enim casu tantum est veniale, quia est parva irreverentia illam omittere, sed quando est materia totalis, non est major irreverentia, ergo. Confirmatur: Recitare illud Ave Maria est parva irreverentia, ergo omittere est parva irreverentia. Secundo: Acolythus deserviens altari in mortali, non peccat mortaliter, quia irreverentia est exigua propter levitatem materiæ, et ministerii: ergo. Tertio: Amicitia humana non dissolveretur etiam si quis omitteret talem materiam levem promissam: ergo multo minus amicitia divina. Ultimo pro-

batur: Lex humana præcipientes talem materiam levem solum obligat sub veniali: ergo et totum etiamsi vovens intendat se obligare ad mortale circa illam; adhuc enim non obligatur nisi ad veniale. Sola enim omissio voti dependet ex ejus voluntate, obligatio vero ad mortale, vel veniale consequitur ex natura rei juxta proportionem materiæ, poterit tamen ille aliquando peccare mortaliter, si ex conscientia erronea existimet se sub mortali obligari.

VI. Secunda conclusio: Si materia voti ordinetur secundario in utilitatem proximi, quamvis transgressio voti semel, aut iterum sit tantum venialis, si tamen multiplicetur, ita ut perveniatur ad materiam gravem ex multiplicatione omissionum erit peccatum mortale. Probatur, quia quando devenitur ad materiam gravem, graviter læditur proximus: ergo graviter offenditur Deus, quia ex vi voti obligatur colere Deum benefaciendo proximo; ergo qui graviter deficit in benefaciendo proximo, graviter etiam offendit Deum. Est tamen advertenda differentia inter materiam levem primæ et secundæ conclusionis. In casu enim primæ conclusionis, omissio primæ non copulatur secundæ; in casu autem secundæ secus se res habet; omnes enim illæ omissiones inter se conjunguntur, prima videlicet secundæ, secunda tertiæ, etc. ita ut perveniatur ad magnam quantitatem cujus ratio est, quia qui promittit recitare quotidie unum Ave Maria, temporis determinato cadit per se sub voto, et ita altero die non tenetur omissam dicere. Qui vero promittit quotidie dare quamdam parvam elemosynam pauperi, per se tantum cadit sub voto res promissa, tempus vero secundario; qua de causa semper tenetur reddere quod promisit, quamvis tempus

mutetur, et ita si multiplicat omissiones potest pervenire ad materiam gravem, sicut contingit in furto levis rei; toties enim potest multiplicari, ut jam sit peccatum mortale, licet Navarrus in manuali, cap. xvii, num. ciii dicat, quod taliter congerens materias parvas non peccat mortaliter. Cæterum nostra sententia communis est, quam tenet Corduba quæst. iii, art. iii, et Soto in iv, dist. xxii, quæst. ii. Et ratio est manifesta, quia septimo præcepto prohibetur furtum: Non furtum facies, id est, non apprehendes bona aliena; ergo qui illa apprehendit in magna quantitate, etiamsi nulli in particulari notabile nocuum faciat, peccat mortaliter. Nullus enim dicet, quod si in aliquo communi loco cives posuerint magnam pecuniæ quantitatem ex quo acervo aliquis gravem quantitatem furaretur, taliter tamen, quod cives in particulari leve nocuum acciperent, quod talis fur non peccaret mortaliter. Videatur Soto loco citato, et Salon quæst. lxxvi, art. vi, controversia vi.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

VII. Partem affirmativam tenet Cajetanus quæst. lxxxix, art. vii, et Navarrus loco citato ab Aragon, qui pro sententia istorum doctorum solum adducit unum argumentum, cujus solutio mihi non satisfacit. Et argumentum est: Quæcumque transgressio præcepti divini; aut naturalis est peccatum mortale. Sed ille qui totam rem promissam non reddit Deo, transgreditur præceptum divinum, et naturale de reddendo voto; ergo peccat mortaliter. Sed nos pro ista parte arguimus secundo: Juramentum promissorium etiam de re levissima obligat sub mortali, sed non est minor obligatio voti,

quam juramenti, ergo. Probatur antecedens, quia si juramentum non impleatur, redditur falsum, sed juramentum falsum etiam de re levi obligat sub peccato mortali, ergo. Tertio: Si quis ludendo, verbi gratia, decem aureos tantum peccet venialiter, et voveat non ludere illos, tenetur sub mortali non ludere: ergo.

VIII. Ad primum respondetur Aragon dicendo, quod quando materia est levis, non transgreditur perfecte præceptum divinum, et naturale de reddendo voto qui illud non implet, sicut neque perfecte transgreditur præceptum de non furando qui rem levem furatur. Sed hæc solutio tantum currit quando levis materia est tantum partialis, non vero totalis. Unde respondetur negando majorem absolute, constat enim esse præceptum divinum naturale de non mentiando, et qui mentitur, totaliter transgreditur illud, et tamen tantum peccat venialiter, quia solum obligat illud præceptum sub veniali. Similiter fit hic, quia hoc votum solum obligat sub veniali, etiamsi totaliter frangatur tantum peccatur venialiter, clarum est autem totaliter frangere votum illum, qui non recitationem dominicam, quam vovit. Unde non placet solutio Aragon.

IX. Ad secundum negatur antecedens, secundum sententiam maxime probabilem asserentem juramentum promissorium materiæ levis tantum obligare sub veniali. Sed secundo respondetur juxta oppositam sententiam, negando consequentiam. Ratio differentiæ est, quia in juramento promissorio etiam rei levissimæ, si non impleatur promissum reperitur verum mendacium, et consequenter vera ratio perjurii, quod quidem semper, et in quacumque materia est peccatum mortale; et ita quando D. Thomas dicit, majus

esse vinculum voti, quam juramenti, intelligitur de voto, quod habet perfectam rationem voti. Ad tertium respondetur, quod sine dubio sæpe contingit aliquid ante votum esse tantum peccatum veniale; imo nullum peccatum, quod quidem post votum sit mortale, ut patet in illo, qui cum possit nubere, vovit castitatem. Solum ergo dicimus, quod quando materia est levis, obligat solum ad veniale. Ludere autem decem argenteos respectu voti sine dubio non est materia levis. Prodigalitas autem circa decem argenteos tantum est veniale, non quidem ex levitate materiæ, quia etiam si prodigeret centum, peccaret solum venialiter, sed quia prodigalitas ex propria specie obligat etiam in gravi materia sub veniali per se loquendo.

X. Quarto principaliter arguitur: Qui vovit se non dicturum mendacium officiosum, si postea mentiat, peccat mortaliter, et tamen votum cadit supra materiam levem; ergo. Major probatur: Gravius peccat mentiendo officiose post votum emissum, quam antea, ut de se patet, sed antea peccabit venialiter solum; ergo modo peccat mortaliter. Quinto: Qui mentitur in confessione fingendo aliquod peccatum veniale, quod faciat materiam totalem sacramenti, peccat mortaliter; ergo etiam qui non adimplet, quod promisit, quia est totalis materia voti, quia sicut ille facit, quod sacramentum sit nullum, ita iste facit nullum votum. Ultimo: Præceptum prælati supra materiam levem obligat sub mortali: ergo et votum. Antecedens patet, ex multorum sententia. Consequentia probatur, quia votum magis videtur obligare, quam præceptum humanum; habet enim obligationem ex præcepto divino.

XI. Respondetur ad hoc argumentum omnia aliorum solutione, quam

ego sufficientem non existimo, quod qui vovit non mentiri, si postea mentiatur non peccat mortaliter. Ad probationem in contrarium respondetur, tantum probare, quod gravius peccat post votum emissum, quia peccat contra religionem: utraque tamen difformitas est peccatum veniale, quamvis una sit gravior altera. Ad quintum respondetur, quod cum sacramentum penitentiae sit quoddam artificiatum constans ex materia, et forma, ille qui mentitur in casu argumenti, fingit materiam falsam, et est causa, quod forma non cadat supra materiam debitam, atque adeo est irrisio sacramenti, quod est gravissimum peccatum. In voto autem non currit hæc ratio, nec similitudo. Ad ultimum posset disputari, quando lex prælati obliget sub mortali, vel non. Sed de hoc videatur Medina 1-2, quæst. xcvi, artic. iv. Quod autem ad nos pertinet, dicimus, quod præceptum prælati cadens supra materiam levem non potest obligare sub mortali; si tamen materia levis sit levis tam in se, quam in ordine ab bonam gubernationem, prælatus namque non accipit potestatem in destructionem, sed in ædificationem Ecclesiæ, esset namque incomportabile quod prælatus pro suo libito posset ad mortale obligare. Sed advertendum est posse contingere, quod materia, quæ alias est levis, in ordine ad bonam gubernationem reputetur gravis, cujus iudicium relinquendum est arbitrio prudentis viri. In dubiis vero semper iudicandum est in favorem præcipientis, et quamvis prælati potestas immediate sit a Deo, non tamen inde inferitur, quod statim possit obligare ad mortale in quacumque materia, sed attenda quantitate ipsius materiæ; Deus autem non contulit prælato potestatem excellentiæ.

ARTICULUS IX.

Utrum promissio facta homini præsentanti, et acceptanti obliget sub mortali?

I. In hoc difficili dubio supponenda sunt aliqua, in quibus omnes conveniunt. Primum est, quod omnis simplex promissio obligat, sive sub mortali, sive sub veniali. Ita definitur in capite primo et capite iv Qualiter, et capite Juramentum xxii, quæst. v, et lege prima, ff. de pactis, ubi ait Ulpianus ratione naturali exigi, ut promissa impleantur, et alias, qui promittit est infidelis, et perfidus non implendo, quia peccat contra virtutem veracitatis, et fidelitatis. Secundo supponendum est, quod licet promissio simplex non obliget ad mortale, ut postea dicemus ex suo genere, potest tamen contingere, quod aliquando in individuo sit mortale non servare promissum, quando scilicet est contra charitatem Dei, aut proximi, ut docet Cajetanus quæst. cxiii, dubio ultimo; tunc enim est mendacium perniciosum. Idem docet D. Thomas quæst. c, art. iv in corpore, ut si medicus promittat infirmo, quod veniet ad curandum eum, et non veniat, et propter hoc patiat infirmus magnum detrimentum salutis, tunc Medicus peccat mortaliter. Idem dicendum est de avvocato, qui promittit patrocinari in re gravi, quoniam in istis, et consimilibus casibus non servare fidem, est perniciosum.

II. Tertio supponendum est, quod ut promissio sit obligatoria sub aliquo peccato, necessarium est, quod verbis exterioribus proferatur, ut communiter dicitur in materia de translatione dominii, estque sententia D. Thomæ articulo primo hujus quæstionis. Item est necessarium,

quod acceptetur ab altero; nullus enim cogendus est, ut donum alterius suscipiat invitus; debet etiam esse de re grata proximo, sicut votum de re grata Deo: item quod sit rei possibilis, et quod non sit peccatum, alias non est obligatoria. Ideo D. Isidorus docebat in malis promissis scindere fidem, habeturque 2-2, quæst. xiv, capite In manus. Est etiam necessarium, quod promissio non sit rerum inutilium. Ac tandem requiritur, quod non sit in rebus ipsis facta talis mutatio, quod si illa adesset tempore promissionis, nequaquam fieret; vulgatum est enim illud proloquium Senecæ: Fac tu res esse easdem, et ego ero idem. Quo fit, quod si res promissa tempore, quo adimplenda est cedat in malus detrimentum dantis, quam sit commodum recipientis, non tenetur homo stare promissis. Verbi gratia promisit quis cras patrocinari alteri in sua causa, accidit autem, quod filius promittentis ægrotat illa die, estque necessarium, quod pater ejus domi remaneat ad illum curandum, non tenetur exire ad patrocinandum, ut adimpleat promissum.

III. Ultimo supponendum est, quod hic tantum loquimur de simplici promissione, si enim non sit simplex, est alia ratio. Simplex autem est illa, quæ excludit juris solemnitatem, neque coram testibus, aut tabellione fit, et sine proprii nominis inscriptione, neque cum juramento, ac tandem fit taliter, quod in iudicio probari non potest. Secundo, dicitur simplex quando non est reciproca ex parte promittentis, et illius, cui fit promissio; tunc enim non erit simplex promissio, sed pactum, et hoc sine dubio obligat sub justitia, scilicet do ut des, facio ut facias, do ut facias, etc. Non tamen requiritur, ut promissio sit simplex, quod non fuerit postulata ab alio,